

Avrupa Konseyinin imtiyaz ve muafiyetlerine mütaallik Umumi Anlaşmaya ek ikinci Protokolün tasdiki hakkında kanun lâyihası ve Hariciye, Millî Müdafaa, Adliye ve Bütçe encümenleri mazbataları (1/273)

T. C.

Başvekâlet

27 . XI . 1958

Kanunlar ve Kararlar

Tetkik Dairesi

Sayı: 71 - 790/3185

Türkiye Büyük Millet Meclisi Yüksek Reisliğine

Hariciye Vekâletince hazırlanan ve Yüksek Meclise takdimi İcra Vekilleri Heyetince 7.XI.1958 tarihinde kararlaştırılan Avrupa Konseyinin imtiyaz ve muafiyetlerine mütaallik Umumi Anlaşmaya ek ikinci Protokolün tasdiki hakkındaki kanun lâyihasının, esbabı mucibesini ve ilişiği ile birlikte, sunulduğunu saygılarımla arz ederim.

Başvekil
A. Menderes

ESBABI MUCİBE

Avrupa Konseyi çerçevesinde hazırlanıp 4 Kasım 1950 tarihinde Roma'da imzalanmış ve 6366 sayılı Kanunla tasdik buyurulmuş olan Avrupa İnsan Haklarını ve Ana Hürriyetleri Koruma Sözleşmesi gereğince bir Avrupa İnsan Hakları Komisyonu teşkil olunmuştur.

İşbu Komisyon âzasının Avrupa Konseyi imtiyaz ve muafiyetleri Anlaşmasından istifade edecekleri mezkûr Sözleşmede derpiş edilmiş bulunmaktadır. Ancak Komisyon âzasının imtiyaz ve muafiyetler Anlaşmasında muhtelif organlar için tadadolunan imtiyaz ve muafiyetlerin hangilerinden istifade edecekleri hususu tereddüdü mucibolduğundan Avrupa Konseyi imtiyaz ve muafiyetleri Anlaşmasına ek olarak Avrupa İnsan Hakları Komisyonu âzasının imtiyaz ve muafiyetlerini tarif ve tesbit eden bir Protokol tanzim edilmiştir.

Avrupa İnsan Hakları Komisyonu âzasının vazifelerini ifa sırasında herhangi bir güçlüklerle karşılaşmalarını bertaraf etmekte olan ve esas itibarıyla 10.XII.1956 tarihinde yüksek tasdiklerine arz edilmiş bulunan «Avrupa Konseyinin imtiyaz ve muafiyetlerine mütaallik Umumi Anlaşma» ile bu Anlaşmaya «Ek Protokol» daki hükümleri ihtiva eyiyen işbu Ek Protokolün kabulü yüksek tasviplerine arz olunur.

T. B. M. M.

Hariciye Encümeni

Esas No. : 1/273

Karar No. 17

10 . II . 1959

Yüksek Reisliğe

Encümenimize havale buyurulan «Avrupa Konseyinin imtiyaz ve muafiyetlerine mütaallik Umumi Anlaşmaya ek ikinci Protokolün tasdiki hakkında kanun lâyihası» tetkik ve müzakere olundu :

Yapılan incelemede Hükümetin mucip sebepleri yerinde mütalâa olunarak kanun lâyihası aynen kabul edilmiştir.

Havalesi gereğince Millî Müdafaa Encümenine tevdi buyurulmak üzere Yüksek Reisliğe sunulur.

Hariciye Encümeni	Bu Mazbata Muharriri
Reis	ve Kâtip
İzmir	Amasya
Muammer Çavuşoğlu	İsmet Olgaç
Adana	Antalya
H. Eroğlu	B. Onat
	Bilecik
	E. Çolak

Bursa	Çankırı	Çorum
N. İ. Tolon	A. K. Barlas	S. Baran
Çorum	Denizli	İzmir
K. Terzioğlu	A. Çobanoğlu	N. Pınar
İzmir	Kırklareli	Manisa
İ. Sipahioğlu	Ş. Bakay	S. Ağaoğlu
Manisa	Manisa	Nevşehir
H. Bayur	C. Şener	M. H. Ürgüblü
Niğde		Sakarya
Ş. R. Soyer		H. O. Erkan
		İmzada Bulunamadı
Sivas		Sivas
N. Çubukçu		E. İmer
İmzada Bulunamadı		
Çanakkale		Giresun
N. F. Alpkartal		H. Bozbağ

Millî Müdafaa Encümeni mazbatası

T. B. M. M.

Millî Müdafaa Encümeni

Esas No. 1/273

Karar No. 27

15 . IV . 1959

Yüksek Reisliğe

Encümenimize havale buyurulan «Avrupa Konseyinin imtiyaz ve muafiyetlerine mütaallik umumi Anlaşmaya ek ikinci Protokolün tasdiki hakkında kanun lâyihası» tetkik ve müzakere olundu :

Yapılan incelemede Hükümetin mucip sebepleri yerinde mütalâa olunarak kanun lâyihası aynen kabul edilmiştir.

Havalesi gereğince Adliye Encümenine tevdi buyurulmak üzere Yüksek Reisliğe sunulur.

Millî Müdafaa Encümeni		
Reisi		M. Muharriri
Nevşehir		İçel
Z. Üner		Y. Karabulut
Kâtip		
Muş	Elâziğ	Erzurum
Ş. Ağaoğlu	C. Dora	M. Zeren
Giresun	İstanbul	İzmir
S. Altınçan	T. Yazıcı	F. Uçaner
Konya		Tekirdağ
İ. A. Akdağ		N. Aknoz

Adliye Encümeni mazbatası

T. B. M. M.

Adliye Encümeni

Esas No : 1/273

Karar No : 29

21. IV. 1959

Yüksek Reisliğe

Avrupa Konseyinin imtiyaz ve muafiyetlerine mütaallik Umumi Anlaşmaya ek ikinci Protokolün tasdiki hakkındaki kanun lâyihası Yüksek Riyasetin havalesi gereğince Hariciye ve Millî Müdafaa encümenlerinde görüşülmesini mütaakıp encümenimize de havale kılınmış bulunmaktadır.

Mezkûr lâyihanın atâkalı Hükümet temsilcilerinin de huzuriyle yapılmış olan müzakeresi sonunda :

Ekli Protokol muhteviyatının yazılı hükümler arasında tanzim ve imza edilmiş bulunması cihetiyle Yüksek Meclisin tasdiküne iktirarı tazammun eden Kanun metninin esbabı mucibesi encümenimizce de muvafık mütalâa edilmiş bulunmakla teklifin aynen kabulüne 20. IV. 1959 tarihinde mevcudun ittifakiyle karar verilmiştir.

Havalesi gereğince Bütçe Encümenine tevdi buyurulmak üzere Yüksek Reisliğe sunulur.

Adliye Encümeni Reisi

Aydın

C. Ülkü

Reisvekili

Çorum

M. K. Biberoglu

Bu M. Muharriri

İçel

M. Dölek

Aydın

N. Geveci

Denizli

İ. Hadımlıoğlu

İstanbul

N. Tekinel

İzmir

N. Devran

Maraş

H. F. Evliya

Ordu

Z. Kumrulu

Uşak

A. R. Akbıykoğlu

Yozgad

M. Ataman

Bütçe Encümeni mazbatası

T. B. M. M.

Bütçe Encümeni

Esas No. 1/273

Karar No. 107

27. V. 1959

Yüksek Reisliğe

Avrupa Konseyinin imtiyaz ve muafiyetlerine mütaallik Umumi Anlaşmaya ek ikinci Protokolün tasdiki hakkında Hariciye Vekletince hazırlanan ve Yüksek Meclise arzı İcra Vekilleri Heyetince kararlaştırıp Başvekâletin 27 Kasım 1958 tarihli ve 71 - 790/3185 sayılı tezeresiyle gönderilen kanun lâyihası, Hariciye, Millî Müdafaa ve Adliye encümenleri mazbataları ile birlikte encümenimize havale edilmiş bulunmakla Hariciye Vekâleti mümessili hazır olduğu halde tetkik ve müzakere edildi.

Kanun lâyihası, gerekçesinde de arz ve izah edildiği üzere kuruluşu 6366 sayılı Kanunla

kabul olunan Sözleşme gereğince Avrupa İnsan Hakları Komisyonu kurulmuş ve bu komisyon âzalarının Avrupa Konseyi âzalarının imtiyaz ve muafiyetleri anlaşmasından istifade edecekleri Sözleşmede derpiş edilmiş olmasına rağmen şümulü tesbit edilememiş ve tereddüdü mucibolduğundan Avrupa Konseyi İmtiyaz ve Muafiyetleri Anlaşmasına ek olarak Avrupa İnsan Hakları Komisyonu âzasının imtiyaz ve muafiyetlerini tarif ve tesbit eden Protokolün tasdikini istihdaf etmektedir.

İnsan Hakları Komisyonu âzalarının vazifelerini ifa sırasında her hangi bir güçlkle

karşılıklarını bertaraf eden ve esasen Avrupa Konseyi umumi Anlaşmasına ek birinci Protokoldeki hükümleri aynen ihtiva eden işbu ikinci Protokolün tasdikine mütedair olan ve bidayetten lâiyhayı tetkik eden encümenler tarafından da aynen kabul olunan kanun lâiyhası encümenimizce de uygun mütalâa edilerek maddelerin müzakeresine geçilmiş ve kanun lâiyhası Hükümetin teklifi veçhile aynen kabul edilmiştir.

Umumi Heyetin tasvibine arz edilmek üzere Yüksek Reisliğe sunulur.

Reis	Reisvekili	Mazbata M.
Balıkesir	Muğla	İzmir
H. İmre	N. Özsan	B. Bilgin

Afyon K. R. Çerçel	Afyon K. N. Topçuoğlu	Afyon K. M. Â. Ülgen
Artvin H. Çeltikçioğlu	Balıkesir M. H. Timurtaş	Çorum Y. Gürsel
Denizli A. R. Karaca	İsparta T. Trğlı	İstanbul N. Kırşan
Kastamonu M. İslâmoğlu	Kocaeli C. Tüzün	Manisa S. Mıhçıoğlu
Nevşehir N. Önder	Rize H. Agun	Rize İ. Akçal
Sinob Ö. Özen	Yozgad T. Alpay	Zonguldak H. Timur

HÜKÜMETİN TEKLİFİ

Avrupa Konseyinin imtiyaz ve muafiyetlerine mütaallik Umumi Anlaşmaya ek ikinci Protokolün tasdikı hakkında kanun lâiyhası

MADDE 1. — 25 Eylül 1957 tarihinde Hükümetimiz tarafından imzalanmış olup Avrupa İnsan Hakları Komisyonu âzasına mütedair hükümlerle ilgili bulunan «Avrupa Konseyinin imtiyaz ve muafiyetlerine mütaallik Umumi Anlaşmaya ek ikinci Protokol» tasdik edilmiştir.

MADDE 2. — Bu kanun neşri tarihinde meriyete girer.

MADDE 3. — Bu kanun hükümlerini icraya İcra Vekilleri Heyeti memurdur.

7 . XI . 1958

Başvekil	Devlet Vekili
A. Menderes	Devlet Vekili ve
Devlet Vekili	Münakalât V. V
A. Aker	M. Kurbanoğlu
Devlet Vekili ve	Adliye Vekili
Çalışma V. V.	E. Budakoğlu
H. Şaman	

Milli Müdafaa Vekili	Dahiliye Vekili
E. Menderes	Dr. N. Gedik
Hariciye Vekili	Maliye Vekili ve
F. R. Zorlu	Maarif V. V.
	H. Polatkan
Maarif Vekili	Nafia Vekili
—————	T. İleri
Ticaret Vekili	Şih. ve İç. Mua. Vekili
H. Erkmen	Dr. I. Kırdar
Güm. ve İnh. Vekili	Ziraat Vekili
H. Hüsmen	N. Ökmen
Münakalât Vekili	Çalışma Vekili
—————	—————
Sanayi Vekili	Bas - Yay. ve Turz. Vekili
—————	S. Somuncuoğlu
İmar ve İskân Vekili	Koordinasyon Vekili ve
M. Berk	Sanayi V. V.
	S. Ataman

AVRUPA KONSEYİNİN İMTİYAZ VE MUAFİYETLERİNE MÜTAALLİK UMUMİ
ANLAŞMAYA EK İKİNCİ PROTOKOL

Avrupa İnsan Hakları Komisyonu Âzası ile ilgili hükümler

Avrupa Konseyi Âzası, Mümzî Hükümetler,

4 Kasım 1950 de Roma'da imzalanmış olan İnsan Haklarını ve Ana Hürriyetleri Koruma Sözleşmesinin 59 ncu maddesi hükmüne binaen, Avrupa İnsan Hakları Komisyonu âzasının (Aşağıda Komisyon diye adlandırılmıştır.) vazifelerini ifa esnasında, Avrupa Konseyi Statüsünün 40 ncu maddesinde ve bu madde mucibince akdedilmiş anlaşmalarda derpiş edilmiş bulunan imtiyaz ve muafiyetlerden istifade edeceklerini nazarı itibara alarak;

İşbu imtiyaz ve muafiyetlerin 2 Eylül 1949 da Paris'te imzalanmış olan Avrupa Konseyinin imtiyaz ve muafiyetleri umumi anlaşmasına ek biri protokol vasıtasıyla tarif ve tasrih edilmesi lüzumuna kaani olarak,

aşağıdaki hususlarda anlaşmışlardır;

Madde — 1.

Komisyon âzası, vazifelerinin ifası sırasında ve toplantı mahalline gidiş ve geliş yolculukları esnasında aşağıdaki imtiyaz ve muafiyetlerden istifade ederler;

- a) Tevkif veya hapis ve şahsi eşyalarının zabtı hususundaki muafiyet ile sözleri ve yazıları dâhil olmak üzere resmî sıfatları altında yaptıkları hareketler bakımından kazai muafiyet;
- b) Her nevi evrak ve belgelerin masuniyeti;
- c) Vazifelerinin ifası sırasında, gerek kendileri gerekse eşleri için, ziyaret ettikleri veya geçtikleri memleketlerde muhacerete mütaâllik tahdidî tedbirlerle ecnebilerin tesciline mütedair muamelelerden istisna.

Madde — 2.

1. Komisyonun toplantı mahalline giden veya oradan dönen komisyon âzasının serbestçe yer değiştirmelerine idari veya diğer neviden her hangi tahdidat konulamaz.

2. Komisyon âzasına, gümrük ve kambiyo kontrolü bakımından;

- a) Kendi Hükümetleri tarafından geçici resmî vazife ile ecnebi memleketlere giden yüksek rütbeli Devlet memurlarına tanınan aynı kolaylıklar;
- b) Diğer âza devletler hükümetleri tarafından ecnebi hükümetlerin geçici resmî vazifeli temsilcilerine tanınan aynı kolaylıklar tanınmıştır.

Madde — 3.

Komisyon âzasına, vazifelerinin ifası sırasında tam bir söz hürriyeti ve tam bir istiklâl sağlamak maksadıyla, vazifelerinin ifası esnasında kendilerinden sâdır olacak söz veya yazı veya fiiller dolayısıyla tanınan kazai muafiyet vazifelerinin hitam bulmasından sonra dahi tanınmakta devam edecektir.

Madde — 4.

İmtiyaz ve muafiyetler komisyon âzasına şahsi istifadeleri için değil, fakat vazifelerini tam bir istiklâl içinde ifa etmelerini temin maksadıyla tanınmıştır. Muafiyetleri kaldırmaya sadece Komisyon salâhiyetlidir. Muafiyetin, adaletin tecellisine mâni olacağı kanaatinde bulunduğu ve tanındığı maksada halel getirmeksizin kaldırılabilceği bütün hallerde âzasından birinin muafiyetini kaldırmak Komisyon için yalnız bir hak değil aynı zamanda bir vazifedir.

Madde — 5.

İşbu Protokol,

a) Tasdik kaydı ihtirazisi bulunmadan imza;

b) Tasdik kaydı ihtirazisi tahtında imza

Suretiyle ona Taraf olabilecek Konsey Âzasının imzasına ağıttır.

Madde — 6.

1. İşbu Protokol, Avrupa Konseyinin 3 âzasının, 5 nei maddeye uygun olarak, tasdik kaydı ihtirazisi bulunmadan imzalamalarından veya tasdik etmelerinden itibaren meriyete girecektir.

2. İşbu Protokol, onu tasdik kaydı ihtirazisi bulunmadan bilâhara imzalıyacak veya tasdik edecek her Âza hakkında imza veya tasdik vesikasının tevdiinden itibaren meriyete girecektir.

Madde — 7.

Avrupa Konseyi Genel Sekreteri işbu Protokolün meriyete giriş tarihini ve onu tasdik kaydı ihtirazisi olmadan imzalıyan veya tasdik eden âzanın isimlerini Konsey Âzasına tebliğ edecektir.

İşbu hükümleri tasdik zımında, bu hususta tam salâhiyetli kılınan ve aşağıda imzaları bulunan murahhaslar işbu Protokolü imzalamışlardır.

Mezkûr Protokol 15 Aralık 1956 tarihinde Paris'te, fransızca ve ingilizce her iki metin de mu-teber olmak ve Avrupa Konseyi arşivlerine tevdi olunmak üzere, tek nüsha halinde tanzim edilmiştir. Genel Sekreter bunun usulüne uygun kopyalarını mümzi hükümetlere yollıyacaktır.

Avusturya Cumhuriyeti Hükümeti adına

Belçika Kraliyeti Hükümeti adına
tasdik kaydı ihtirazisi ile

P. H. Spaak

Danimarka Kraliyeti Hükümeti adına

Ernst Christiansen

Fransa Cumhuriyeti Hükümeti adına
tasdik kaydı ihtirazisi ile

M. Faure

Federal Almanya Cumhuriyeti Hükümeti adına
tasdik kaydı ihtirazisi ile

Hallstein

Yunanistan Kraliyeti Hükümeti adına
tasdik kaydı ihtirazisi ile

Averoff Tossizza

İzlanda Cumhuriyeti Hükümeti adına

Gudm. J. Gudmundsson

İrlanda Hükümeti adına

İtalya Cumhuriyeti Hükümeti adına
tasdik kaydı ihtirazisi ile

G. Martino

Lüksemburg Büyük Dükahğı Hükümeti adına
tasdik kaydı ihtirazisi ile

Bech

Holânda Kraliyeti Hükümeti adına

Norveç Kraliyeti Hükümeti adına

Haakon Nord

Saar Hükümeti adına

İsveç Kraliyeti Hükümeti adına

R. Kumlin

Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti adına
tasdik kaydı ihtirazisi ile

Büyük Britanya ve Şimali - İrlanda Birleşik

Kraliyeti Hükümeti adına

tasdik kaydı ihtirazisi ile

W. D. Ormsby Gore